

**Questiones spiritualis [con]iuiuij delicias preferentes,
super euangelijs tam de te[m]pore [quam] de sanctis**

Johannes <de Turrecremata>

Lyon, 18. Jan. 1509

In festo exaltatio[n]is s[an]cte crucis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70506)

In festo exaltatiōis sctē crucis. fo.ccll.

em̄ in naturalibus. prima est perfectio dispositionis. puta cū materia est perfecte ad formam disposita. Secūda est perfectio forme que est potior. Nam et ipse calor perfectior est q̄ provenit ex forma ignis. q̄ ille q̄ ad formam disposita spondebat. Tertia autē est perfectio finis. sicut cum ignis habet perfectissime suas q̄litates. cū ad locum suum peruenit. Et si militer in beata virgine fuit triplex perfectio gratie. ut ait sanctus thomas (ubi. s. ad. ii.) Prima q̄dem perfectio dispositiva p̄ quā reddebatur idonea ad hoc q̄ esset mater xp̄i. et hoc fuit perfectio sanctificationis. Secūda autē perfectio gratie fuit in beata virgine ex presentia filij dei in ei⁹ utero incarnati. Tertia autē perfectio est finis quem habet in gloria. q̄ autem secūda perfectio sit potior q̄ prima. et tertia q̄ secūda. patet quidem. Uno modo p̄ liberationem a malo. nam p̄mo in sua sanctificatione fuit liberata a peccato originali. Secundo in conceptiōe filij sui totalit̄ mudata a fomite. Tertio vero in glorificatione fuit liberata etiā ab omni miseria. Alio modo p̄ ordinem ab bono. nam primo in sua sanctificatione adeptā est gratiam inclinantem eam ad bonū. In conceptione autē filij dei collata est ei gratia p̄firmās eam in bono. In sui dō glorificatione cōfirmata est gratia p̄ficiens eam in fructu omnis boni. Ad tertiam re-

spondetur. negando sequentiā. Unde dicim⁹ cū sancto thoma (ubi. s. ad. ii.) q̄ non est dubitandum quin beata v̄go accepit excellenter et etiam donū sapientie et gratiam virtutum prophetie. sicut habuit xp̄s non tamen accepit haberet omnes vsus eaz et similit̄ gratiarum sicut habuit xp̄s. sed s̄m q̄ p̄ueniebat p̄ditio ni ipsius. Habuit enim vsum sapientie in p̄templando. s̄m illud Lu. ii. maria autem p̄seruabat omnia verba hec p̄ferens in corde suo. Non autem habuit vsum sapientie quātū ad docendū. eo q̄ nō p̄ueniebat serui muliebri. s̄m illud. j. thi. ii. Docere autē mulier nō p̄mitto. Miraculoz autē vsus sibi non p̄petebat dum viueret. q̄ tunc temporis p̄firmāda erat doctrina xp̄i miraculis. ideo soli xp̄o et ei⁹ discipulis q̄ erat bap̄tuli doctrine xp̄i p̄ueniebat miracula facere. p̄pter q̄d etiā de iohanne baptista dicit ioh. ii. q̄ signū nullum fecit. ut scilicet omnes in christum intenderent. Usus autem prophetie habuit ut patet in cantico quod fecit. Dominificat anima mea dominum.

In festo exaltatiōis sancte crucis est euangelium. In illo tempore. Dixit iesus turbis etc. Nunc iudicium est etc. Iohannis. duodesimo. Circa q̄d possūt

In festo exaltationis sancte crucis.

disputari sequentes questiones. **¶** Primo, vtrū conueniens fuit vt xps in cruce exaltatus mores retur pro nobis. **¶** Secūdo, vtrum sit veruz qd xps exaltatus omnia trahit ad se. **¶** Tertio, vtruz xps per exaltationē crucis que proprie est humiliatio meruit exaltationem sui.

¶ D primaz qstionez, vide i die parasceue vbi est disputata plene Et inuenies.

¶ Ad secundam que-

stionem sic pceditur. Et videtur qd xps exaltatus in cruce nō trahit omnia ad se. **¶** Primo sic, nō omnes conuersi sunt ad fidē xpi post exaltationem suam, vt ptz, quoniam multi sunt infideles, ergo rē. **¶** Secūdo sic, per exaltationem xpi in cruce non est eiectus diabolus quoniā ita nuncifut āte, et temptat homines quo ad animas, vt verat quo ad corpus. **¶** Tertio sic, per passionem xpi non sumus liberati a peccato, ergo per exaltationem suam non sumus tracti ad ipsum, consequentia videtur bona, antecessens probatur sic, Nullus potest liberari a peccato quod nondūz commissit seu qd in posterum est commissurus, cum ergo multa peccata post exaltationem suaz sint commissa et continue com-

mittuntur, ergo rē. **¶** In oppositum est euangelium presens.

¶ Respondeo dicendum, qd hoc quod christus dixit, Si exaltatus fuero omnia traham ad me, est verissimum bene intellectus. Et est iste intellectus qd et amore ostenso in cruce ad genus humanum habuit vim attractiuaz omniuz entium, trahit ergo oia et caritate ad seipsū hie. xxxj. In caritate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserans. In hoc actu maxime apparet caritas dei ad homines in xpi pro ipsis mori dignatus est. Rom. quinto. Commendat deus scilz caritatem suam in nobis, quoniam cū adhuc peccatores essemus xps pro nobis mortuus est. Et in hoc compleuit quod sponsa petit. Cant. j. Trahe me post te et cur remus in odore vnguentoz tuorum. Unde berni. super cantica. Super omnia amabilem te mihi reddit calix quem bibisti o bone iesu, opus nostre redemptionis, nihil allicit blandius, nihil erigit vtilius, nihil affectat vehementius. **¶** Ad rationes in oppositum. **¶** Ad primam respondetur negando consequentiam. Et ratio est, quia textus nō dicit Traham omnes, sed omnia scz genera hominū, scz gentiles, iudeos, seruos et liberos, maros et feminas, vel omnia, id est omnia predestinata, omnes isti finaliter trahentur. **¶** Ad secundā respondetur qd assumptū falsum est, qd

In festo exaltationis sctę crucis. Fo. cccli.

enangelium est in oppositū. vbi
 xps sic ait. Princeps huius mū-
 di eicietur foras. Ad pbatōnē
 rīdetur qd vt habet. iij. sen. dif.
 xij. arti. ij. potestas demonis in
 duobus cōsistit. in impugnādo ⁊
 detinēdo deuictos. Ex eo autē qd
 quis impugnat nōdū seruus fa-
 ctus est. sed ex eo qd vict' est. vt
 p̄z. ij. Petri. ij. Deuicerat autē
 diabolus totū genus humanum
 in primis parētibus. ⁊ eis domi-
 nabatur duz eos ad hoc fm suū
 votū deduxerat. vt null' paradī-
 si ianuā introiret. deuicerat etiā
 vnūquēq; singulariter dum eum
 ad peccatū inclināt. qz qui facit
 peccatū seruus est peccatū. pote-
 statē ergo diaboli qua victos de-
 tinet xps per passiōē suā amo-
 uit q̄tum ad sufficientiā. q̄nis
 nō q̄tum ad efficiētiā. nisi in il-
 lis qui vim passiōis suscipiūt
 per fidē ⁊ charitatē ⁊ sacramen-
 ta. Et per hoc dī dominiū diabo-
 li euacuasse. sed potestatem qua
 impugnat nō ex toto euacuauit
 sed debilitauit dū ipsum hostes
 vicit. ⁊ dū hoibus auxiliā multa
 ad resistendū tribuit. sicut sacra-
 menta ⁊ alia h̄mōi. ¶ Ad tertiā
 rīdetur negādo assumptū. qz vt
 habet. iij. par. q. xliij. ar. j. ad. iij)
 xps nos liberauit a peccat' cau-
 saliter. i. institues causas nostre
 liberationis. ex qua possent que-
 cūq; peccata quicūq; remitti vel
 p̄terita vel p̄sentia vel futura. si-
 cut si medicus facit medicinam
 ex qua possint quicūq; morbi sa-

nari. et etiam in futurum.

Tertiaz
 questionez sic
 pcedit. Et vi-
 detur qd ex-
 altationē cru-
 cis xps nō me-
 ruit exaltatio-
 nem. ¶ Primo sic. Ex hoc qd hu-
 mana natura assumpta fuit exal-
 tata est ⁊ nomen deitatis sibi de-
 betur. sed assumptionem nō me-
 ruit. ergo nec exaltationem.
 ¶ Secūdo sic. nomen qd est super
 omne nomē est nomē in quo omne
 genu flectit. sed hoc est nomē ie-
 sus vt dī Phil. ij. cū ergo hoc no-
 men nō meruerit. sed ante cōce-
 ptionē sibi impositū fuerit. vide-
 tur qd nō meruerit nomen qd est
 super omne nomen. ¶ Si dicatur
 qd meruerit q̄tum ad manifesta-
 tionez. Eōtra. Ante etiā hoc ma-
 nifestū erat. Vñ demones eum
 p̄fessi erāt. ⁊ pueri. ⁊ p̄phete p̄e-
 dixerūt. ergo hoc ipse nō meruit
 ¶ Tertio. meritū ordinat ad p̄e-
 miuz sed facere. aliqd p̄pter esti-
 mationē hoim pertinet ad inanē
 gloriā que in xpo nō fuit. ergo
 exaltationē q̄tum ad manifesta-
 tionez hoim nō meruit. ¶ In op-
 positū est illud Luc. xiiij. Qui se
 humiliat exaltabit. Item illud
 Phil. ij. Factus est obediens vs-
 q; ad mortē. seq̄tur. Propter qd
 ⁊ deus exaltauit illū rē. ¶ Re-
 spondeo dicendū. qd xps per exal-
 tationē crucis que fuit humilia-
 tō

id

In festo exaltationis sc̄te crucis.

elo magnam meruit exaltationē apud homines. Pro cuius conclusiōis ampliori noticia notandum. q̄ vt habetur. iij. sentē. di. stinctiōe. xvij. articulo quarto. questiōe. iij. Aliqua sunt de substantia beatitudinis. sicut dotes anime et corporis. aliqd̄ autem qd̄ est de bene esse ipsi. sicut manifestatio beatitudinis ad alios in qua etiam gloria consistit. qz gloria est clara cum laude noticia vt dicit glosa Jobā. vii. Sic etiam philosophus dicit qd̄ de bene esse ipsius felicitatis est vt felix etiā post mortē viuat in mensuris hoīm. Quia ergo in xp̄o debuit essa completissima beatitudo. ideo nō solum in seipso beatus factus est. sed etiā ad perfectionem beatitudinis sue sua beatitudo alijs offensa fuit. Et fm̄ hoc dicitur suā exaltationez meruisse. Que quidez exaltatio in tribus consistit. scz in noticia nois. fm̄ qd̄ dicitur nomē super omne nomen accepisse. qz nomē de re noticia facit. Item in reuerentia corporis xp̄i ad genuflectionē. Itē in cōfessione oris Et hoc est qd̄ dicit apostolus. Et omnis lingua cōfiteat̄ r̄c. Ad rationes in oppositū. Ad primam respōdetur negando. Et ratio est. qz q̄uis fuerit exaltatus ab initio sue cōceptionis. nō tamē sua exaltatio fuit tunc manifesta. sed post resurrectionem. qz ante nō fuit sic nota sua diuinitas. Et res in sacra scriptura tunc dicitur fieri quādo innotescit. Unde cum dicit apostolus. Donauit. exponit. id est fecit manifestū mūdo qd̄ hoc nomen haberet. Ad secundā respōdetur. qd̄ nomen qd̄ est super omne nomen esse dicit. vel q̄tū ad id a quo nomen imponitur. et sic est nomen iesus vel xp̄s. quia vtrūqz imponitur et vniōne humane nature ad diuinā. quia fm̄ hoc vnc̄ dicitur qd̄ deo est vnus. et fm̄ hoc etiam a peccatis saluos potest facere. vel q̄tum ad id cui imponitur. et sic hoc nomen deus est supra omne nomē. quia imponitur sibi fm̄ diuinam naturam. et hec omnia q̄uis fuerint in eo fm̄ rei veritate a principio sue cōceptionis. non tamē erant in noticia hominum. Ad cōfirmationē respōdetur negando sequentiā. Et ratio est. quia lz ante resurrectionē esset manifestata xp̄i exaltatio. non tamen omnibus sed paucis. et etiam nō per certitudinē. sed per quādam coniecturā. sicut demonibus et aliquibus iudeis. sed post resurrectionē altitudo toti mundo notuit per certitudinē fidei. Ad tertiam respōdetur. negando cōsequentiā. Et ratio est. qz meritum nō fit p̄ter premiū nisi ad quod ordinat̄ principaliter. hoc autem est illud quod est de substantia beatitudinis. Unde etiā q̄uis honor ciuillis sit quo premiatur virtus ciuillis. tamen ciues non operantur propter illud

In festo sancti matthei ap[osto]li. Fo. cclij.

honorum virtutis opera. sed propter bonum ipsius virtutis.

In festo sancti matthei ap[osto]li est eu[an]gelium. Cum transiret iesus etc. Matt. ix.

Circa quod pos[sum]unt disputari sequentes questiones. **P**rima. vtrum mattheus euangelista conuenienter inter alios euangelistas designatur figura hominis. **S**ecunda. vtrum conuersio et sequela matthei fuit miraculosa. **T**ertia. vtrum mattheus fuit immediate de teloneo vocatus siue assumptus ad apostolatam.

D primas questiones sic proceditur. et videtur quod beatus mattheus non conuenienter alios euangelistas designat est in figura hominis.

Primo sic. mattheus non est locutus sapientius aut nobiliter quam ceteri euangeliste. quia eodem spiritu edocti sunt. ergo non videtur conuenienter quod ipse plus designat figura rationalis animalis quam alij. **I**n oppositum est propheta ezechielis que designat eum sic. Ezechiel. j. **R**espondeo dicendum quod conuenienter beatus mattheus describitur in figura

hominis. **N**otandum quod per facies quatuor quas vidit ezechiel in animali vno designantur quatuor euangeliste. seu quatuor euangelia ab eis descripta de domino nostro iesu christo. facies autem designantur secundum materiam principalem cuiuslibet euangelij. quia licet quodlibet euangelium loquatur de omnibus quasi que alia loquuntur. quodlibet tamen principaliter respicit vnam determinatam materiam. **I**nde sicut in facie aquile euangelium iohannis. quod describit precipue eius diuinitatem. In facie bouis euangelium luce. quod describit sacerdotium. In facie leonis euangelium marci. quod describit regnum. Ita in facie hominis designatur euangelium matthei. quia principaliter de christi humanitate tractat. Designatur etiam mattheus per faciem hominis. quia homo est animal rationale mansuetum et civile. sic mattheus vixit rationabiliter mansuete et civiliter. non ciuilitate politica. sed ciuilitate qua efficiuntur ciues sanctorum domestici dei super edificati super fundamentum apostolorum et prophetarum secundum quod dicit apostolus ad eph. ij. **A**d rationem in oppositum respondetur negando premissas. quia alia ratione designatur in figura hominis mattheus quam fit illa. non enim quia rationabilis. quia omnes sapientissime locuti sunt. sed ratione materie de qua principaliter